

Ivan G. Plev
(Bulgaria, Plovdiv University Paisii Hilendarski)

A Review for Ruzha Marinska's Book Characteristic Features of the (Bulgarian) Dialects in the Regions of Xanthy and Komotini Based on Toponyms from "Muslim-Bulgarian Settlements in the Southern Rhodopes" by Patriarch Cyril. Macross. Plovdiv. 2008

Abstract: This book is an attempt for describing the main characteristic features of the Bulgarian dialects in Northern Greece, in the regions of Xanthy and Komotini. The author uses toponymic data collected by Bulgarian Patriarch Cyril and published in 1960.

Key words: Bulgarian language, Bulgarian dialectology, Greece.

Иван Г. Илиев
(България, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)

Отзив за книгата на Ружа Маринска Говорни особености в Ксантийско и Гюмюрджинско. По топоними от "Българомохамедански селища в Южни Родопи" от Патриарх Кирил. Макрос. Пловдив. 2008

Пристъпих към писането на този отзив, макар книгата да е излязла преди десет години, със съзнанието, че подобен труд не бива да остане незабелязан от колегите, които се занимават с българска диалектология. Доктор Ружа Маринска е автор и на две други ценни работи, посветени на родопските диалекти: дисертацията *Девесилският говор. Фонетика и морфология* (Маринска 1991) и *Особености на говора в село Славейно, Смолянско. Акустичен анализ на родопски гласни* (Маринска 2008). Да се надяваме, че споменатият дисертационен труд ще бъде отпечатан в скоро време и също ще стане достъпен за по-широк кръг българисти.

Настоящото изследване се базира на цитирания в заглавието ономастичен труд на Патриарх Кирил от 1960 година и, както е посочено в увода на Маринска, представлява опит да се анализират диалектните особености на българските говори в Североизточна Гърция по събраните и публикувани от Кирил топоними. Практическата цел на доктор Маринска е да се улеснят изследователите на българския език на въпросните диалекти, въпреки условността, че местните имена не са записани от специалист филолог и с уговорката (по-нататък, стр. 6), че топонимията винаги може да подведе езиковеда. Но независимо от тази уговорка, книгата е незаменимо помагало за изследване на родопските говори на територията на южната ни съседка. И успешно е

Иван Г. Илиев

изпълнила поставената от авторката си задача, макар че някои нейни колеги са я ползвали недобросъвестно, без да го упоменат по общоприетия начин.

Самият аз съвсем наскоро попаднах на рецензираното тук издание и в бъдеще ще се възползвам от него при следващите си диалектоложки проучвания. Като човек, запознат с материала, веднага направих връзка и с факта, че на практика най-близките родопски говори на територията на България до тези в Ксантийско и Комотинско – вж. примерно Илиев и Михалов (Илиев, Михайлов 2016; Илиев, Михайлов 2017; Илиев, Михайлов 2018) за Главки или Гьокчебунар, Ксантийско; Сандри (Сандри 2013) за Пахни или Пашевик от същия район или Хенцелман (Хенцелман 2015) – общо за опитите за създаване на „помашка” книжовна норма, са изследваният от Ст. Кабасанов тихомирски диалект (Кабасанов 1963) и разглежданото от Маринска (Маринска 1991) девесилско наречие. Затова ѝ пожелавам в най-скоро време да опише и някой от българските говори в Северна Гърция, чиито най-важни особености е извадила и показала от събрания от Патриарх Кирил материал.

Книгата на Ружа Маринска започва с кратко представяне на базисния труд, от който е черпила материал. След това авторката преминава към разглеждане на фонетичните особености и изброява примерите, в които се съдържат различните застъпници на старобългарските носови и ерови гласни (*ô, o, a, ь*) в ударена или неударена позиция, като посочва и имената на селищата, където те са засвидетелствани (би било още по-добре ако бяха дадени и съвременните им гръцки названия). По този начин на практика се оформят в груб вид диалектните граници между българските *ô-, a-, ь-*говори в Южните Родопи. По-нататък вниманието се насочва към наследниците на старобългарската ятова гласна, йотуваното *a* и консонантите, без да се подминават и звуковите промени. Специално се разглежда и звукът *ы*.

След прегледа на фонетичните особености на топонимите идва ред и на морфологичните (членуване, остатъци от падежни форми, местоимения) и лексикалните характеристики на южнородопските български наречия. Следват приложения под форма на селищни списъци, карти и снимков материал, както и библиография.

На практика славеиновската изследователка на родопските български говори довършва това, което Негово светейшество Кирил е пропуснал преди повече от седемдесет години поради „трудности, липса на време и немара”. Заради което можем само да ѝ благодарим и да я поощрим в следващите ѝ начинания.

ЛИТЕРАТУРА

Илиев, Михайлов 2016: *Илиев, Ив. Г., М. Михайлов*. Говорът на село Главки, Ксантийско – фонетични особености. В: Българска реч. 3, 82-98.

Илиев, Михайлов 2017: *Илиев, Ив. Г., М. Михайлов*. Говорът на село Главки, Ксантийско. Местоименна система. -В: Език свещен. Юбилеен сборник по случай 70-годишнината на проф. д-р Пенка Радева. Университетско издателство. Велико Търново, 301-307.

Илиев, Михайлов 2018: *Илиев, Ив. Г., М. Михайлов*. Говорът на село Главки, Ксантийско – особености на именната морфология. Българският език – древен, съвременен, единен. Сборник от научна конференция в памет на проф. д. ф. н. Благой Шклифов. София. 27-29. 10. 2016. ИБЕ „Проф. Любомир Андруйчин”. София, 396-405.

Кабасанов 1963: *Кабасанов Ст.* Един старинен български говор. Тихомирският говор. БАН. София.

Маринска 1991: *Маринска, Р.* Девесилският говор. Фонетика и морфология. ИБЕ. София.

Маринска 2008: *Маринска, Р.* Особенности на говора в село Славейно, Смолянско. Акустичен анализ на родопски гласни Макрос. Пловдив.

Патриарх Кирил 1960: *Патриарх Кирил.* Българомохамедански селища в Южни Родопи (Ксантийско и Гюмюрджинско). Синодално книгоиздателство. София.

Сандри 2013: *Sandry, S.* Phonology and Morphology of Paševik Pomak with Notes on the Verb and Fundamentals of Syntax. Masters thesis. University College London. London (<http://discovery.ucl.ac.uk/1397258/>).

Хенцелман 2015: *Henzelmann, M.* Authentizität als treibende Kraft bei der Herausbildung slavischer Mikroliteratursprachen (am Beispiel des Pomakischen und des Schlesischen). В: *Specimina Philologiae Slacicae*. Band 185. München-Berlin-Leipzig-Washington/D. С.